

ሓቓዊ ጽሕፍ ወረቆቲ፡ ብዛዕባ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ እንታይ ክትፈልጥ ከምትደሊ

17/09/2020

ኮቪድ/COVID-19 እንታይ እዩ

ኮሮና ቫይረስ ከቢድ ናይ ቫይረሳት ምትእክኻብ ዘለዎ እዩ ብናይ መተንፈሲ ቧንቧ ብክለት ለበዳ እዩ። እዚ'ውን ካብ ተራ ጉንፋዕ ክሳእ ከቢድ ሕማም ክፈላለይ ይኽእል።

ኮቪድ/COVID-19 ሕማም ከምዘኾነን ብሓዱሽ ዓይነት ኮሮና ቫይረስ ዝፍጠር ሕማም እዩ። ብቐደምትነት ሪፖርቲ ዝተገብረ ወርሒ ታሕሳስ/December 2019 ዓ.ም ውሽጢ ኣብ ቻይና ውሃን/Wuhan ከተማ እዩ ኔሩ።

ናይ ኮቪድ/COVID-19 ምልክታት

ናይ ኮቪድ/COVID-19 ሕማም ምልክታት ዝተፈላለዩ ከምዘኾኑ፤ እዚ'ውን ካብ ማእከላይ ሕማም ክሳብ ከቢድ ናይ ሳንቡእ ምቕሳል ሕማም ኒሞኒያ ክኸውን ይኽእል።

ሓዲሓዲ ሰባት ቐልጢፍ ከምዘሕሸን ቐሊል ከምዘኾነ፤ ንካልኣት ድማ ቐልጢፎም ብጣዕሚ ክሓሙ ይኽእሉ።

ብናይ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ምልክታት ዚኸተት፡

- ርስኒ
- ናይ መተንፈሲ ቧንቧ ጸገም ምልክታት
- ምስዓል
- ናይ ጉሮሮ ሕመም
- ናይ ምትንፋስ ሕጽረት

ካልኣት በዚ ክጠቓለሉ ዝኽእሉ ካልኣት ናይ ሕማም ምልክት ድማ ከም በፍንጫ ፈሳሲ፤ ሕማም ርዕሲ፤ ናይ ጭዋዳን መራኸቢን ሕማም፤ ከምተምላስ እግርግር ምባል፤ ተቐማጥ፤ መምላስ፤ ናይ ምጭናው ስሚዒት ምስኣን። ስሚዒት ጣዕሚ ምልዋጥ፤ ድሌት መግቢ ምስኣንን ናይ ድኻም መንፈስ ይኸውን።

ብኸመይ ከምዘሰራጭ

ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ካብ ሓዲ ሰብ ናብ ካልእ ዝመሓላለፍ፡

- ምስቲ ቫይረስ ዘለዎ ሰብ ብቐረባ ርክብ ብምግባር (ቅድሚያ እቶም ምልክታት ምርኣይ ን 48 ሰዓታት ዘኸተተ ን)

- ብቫይረሳ ዝተበከለ ሰብ ክስዕል ወይኻዓ ከሕንጡሽ እንከሎ ብዝወጽእ ፈሳሲ ነጠብጣብ ርክብ ብምግባር
- ኣቕሑትን ስፍራታትን ብምትንካፍ (ከም ናይ ቦሪ መትሓዚ ወይኻዓ ጠረጴዛታት) እዚ'ውን ካብቲ ቫይረስ ዘለዎ ሰብ ብዝወጽእ ፈሳሲ ነጠብጣብ ምትንካፍን ብድሕሪኡ ኣፍካን ወይኻዓ ንገጽኻ ብምንኻእ ይኸውን።

ኮቪድ/COVID-19 ሕማም ስለዝኾነ እሞ ኣብ ማሕበረሰብና ውሽጢ ንሕማም ምቕቕም ኃይሊ ከምዘየለ እዩ። እዚ ማለት እቲ ቫይረስ ቐልጢፉ ብገፊሕ ክሰራጨው ይኸእል።

ንኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ መርመራ ብኸመት ከኻይድ እኸእል?

ናይ ኮቪድ/COVID-19 ምልክት ዘለዎ ዝኾነ ሰብ መርመራ ክገብር ኣለዎ። ማእከላይ ናይ ሕማም ምልክታት ጥራይ እንተሃልዩኻውን መርመራ ምግባር ኣገዳሲ እዩ።

ናይ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ክነበረኒ ይኸእል ብዝል ሓሳብ እንተሃልዩኻ ክትገብሮ ትኸእል።

- ያነቶም ዘውኻ ምልክታት መርመራ ንምግባር ንናይ ጣለዎ ጥዕና መጠቕሚ// healthdirect ምልክት መጻረምጥቻም ወይኻዓ ምኽሪ ንምርካብ ንሃገራዊ ኮሮናቫይረስ ሆትላይን መሰመር ብስልኪ 1800 020 080 ጌርካ ምድዋል። እንግሊዝኛ ዘይትዛረብ እንተኾይንካ፤ ንትርጉምን ኣስተርጓሚ ኣገልግሎት ብስልኪ 131 450 ብምድዋል ምሕታት ትኸእል።
- ናብ ብናጻ ናይ ኮቪድ/COVID-19 መተንፈሲ ክሊኒክ ምኻድ (ናይ መርመራ መግቢሪ ክሊኒክ)
- ንሓኪምካ ብስልኪ ኣዘራርብ እሞ ንመርመራ ዩዳልወልካ፤ እዚ'ውን ክፍሊት ክነበሮ ይኸእል።

ናይ ኮቪድ/COVID-19 መተንፈሲ ክሊኒካት ኣብ ሙሉእ ሃገር ዝተቐመጡ ናይ ሓለዎ ጥዕና ማእከላት ከምዝኾኑ፤ እዚ'ውን ብናይ መተንፈሲ ቧንቧ ብክለት ቁስለት ንዘለዎም ሰባት መርመራ ብምግባር ዘጠመጢ እዮም።

ብከባቢካ ንዘሎ [ኮቪድ/COVID-19 መተንፈሲ ክሊኒክ](#) ምርካብ።

ንውፅኢት መርመራ ምጽባይ

ናይ መርመራ ውፅኢት ክሳብ ዝመጽእ ቁሩብ መዓልታት ክወስድ ይኸእል። ንናትኻ መርመራ ውፅኢት ኣብትጽብዮሉ ግዜ ብናይ ህዝባዊ ሓለዎ ጥዕና ሰበሥልጣናትን መርመራ ዝገበረልካ ሕክምና ሰበሞያተኛታት ንዝህብዎ መምርሒት ክትኸተል ኣለካ።

ምልክታት ስለዘለካ ተባሂሉ ድሕሪ መርመራ ምግባር ብቐጥታ ናብ ዝሃኻ ክትኸይድን ኣብኡ ክትጸንሕ ከምዘለካ እዩ። ነዙይ ክትገብር ዘለካ በቲ መርመራ ውፅኢት ባይረስ እንተተረኺቡ ውይኻዓ ዘለኻ ምልክታት ክሳዕ ዝጠፍእ – ከምቲ ነዊሕ ግዜ ብዝወሰዶ ይውሰን።

ካብ ካልእ ሰብ ተገሊልካ መወሸቢ ትኾነሉ ምክንያት ካብ ጽዕዞ ዝተመልሰካ መንገደኛ እንተኾይንካ ወይኻዓ ምስ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ዘለዎ ሰብ ብቐረባ ርክብ እንተጌርካ እዩ። ኣብ መጽንሒ መወሸቢ እንተሃለኻ ብዝኾነ ምክንያት መርመራ እንተጌርካ ናይ ተፈሊኻ መጽንሒ መወሸቢ ግዜ (14 መዓልታት) ክሳዕ ዝውዳእ ኣብቲ መወሸቢ ቦታ ክትጸንሕ ኣለካ። ዋላ እኳኦ ናይ ቫይረስ ምልክታት እንተዘይሃልዩካ ከምኡ'ውን ናትካ መርመራ ውፅኢት ነቲ ቫይረስ ዘየርእይ እንተኾይኑውን የግዳስ ነዙይ ግድን ክትገብር ኣለካ።

ብመርመራ ውፅኢት እቲ ቫይረስ እንተሃልዩካ ኣብ ዝሃኻ፤ ሆስፒታል ወይኻዓ ካልእ መጽሊሊ ቦታ ካብ ካልኦት ሰባት ተገሊልካ ንክትጸንሕ ብናትኻ ሓኪምን ብናይ ህዝባዊ ሓለዎ ጥዕና ሰበሥልጣን ኣቢሉ ንዝውሃብ መምርሒ ምኽታል ኣለካ።

ንኮቪድ/COVID-19 ብኸመይ ክተድሕን ይኻኣል?

ኣብዚ እዋን ብፍላይ ንኮቪድ/ COVID-19 ዘድሕን ወይኻዓ መከላኸሊ ዝኸውን ሕክምና ወይ ተቐባልነት ዝረኸበ ክታቦት የለን። ሰባት ካብ ከባድ ኮቪድ/ COVID-19 ቫይረስ ንምጥዓይ ክሕግዙ ዝኸ እሉ ሓደሓደ ሕክምናታት ክምዘለዉ እዮም። ኣብ ኣውስትራሊያን ሙሉእ ዓለምለኸ ውሽጢ ንቅድሚት ዝኸውን ክታቦትን ሕክምናታት ንምፍጣር መርመራ መጽናዕቲ ብምግባር ይርኸቡ።

ኣብ ከቢድ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ጸገም ውሽጢ ዘሎ መን እዩ?

ኣብ ኣውስትራሊያ፤ ብቫይረስ ምትሓዝ ዓቢ ጸገም ዘለዎም ሰባት፡

- ኣብ ቐረባ እዋን ወጻእ ሃገር ንዝነበሩ ተጉዳዝቲ
- ናይ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ምስዘለዎ ዝኸነ ሰብ ብቐረባ ርክብ ንዝገበሩ ሰባት
- ኣብ መዓረምቲን ማእሰርቲ መገልገሊ ቦታ ንዘለዉ ሰባት
- ኣብ ዝተቐናጀዎ ናይ ብጉጅለ መንበሪ ስፍራ ንዘለው ሰባት

ብኸቢድ ሕማም ጸገም ክኣተዉ ንዝኸእሉ ሰባት ወይኻዓ እቲ ቫይረስ ንዘለዎም ሰባት፡

- ዕድሜኦም 70 ዓመትን ካብዚ ላዕሊ ንዝኾኑ ሰባት
- ሰባት ብሰንኪ ብሓደሓደ ፈውሲታት ኮነታ ወይኻዓ ሕክምና ዝተወሰሰበ ነቲ ሕማም ምቕቕም ሓይሊ ጸገም ንዘለዎም ሰባት
- ዘይጥዕይ ሕማም ንዘለዎም ሰባት ከም፡
 - ሕማም ልቢ
 - ሕማም ሳንቡእ
 - ናይ ኩላሊት ሥራሕ ጠጠው ምባል
 - ሕማም ስኳር
 - ዘርጡዕ ዘይኾነ ምርጓድ
 - ሕማም ጸሊም ከብዲ

ንዘይጥዕይ ሕማም ብዝበለጸ ጸገም ምውሳኽ ከምዝኸእል፤ እዚ'ውን ዝተመላኣ ዝርዝር መግለጺ ኣይኾነን። ዝኾነ ናይ ጥዕና ጸገም እንተሃልዩካ ንዘለካ ውልቓዊ ጸገም ክትዘራረብን ንባዕልኻ ሓልየት እንታይ ክትገብር ከምትኸእል ምስ ውሃቢ ሕክምና ሓኪምካ ምምይያጥ።

ክሳብ ሕጂ ዝተፈልጠ ኣብ ሕጻውንቲ፤ ሙሉእ ህዝቢ ንዘለዉ ኣዝማዳት ናይ ኮቪድ/ COVID-19 ጉዳይት መጠን ውሑድ ከምዝኾነ እዩ።

ኣብዚ እዋን ብናይ ጥኑሳት ደቂ ኣንስትዮ ስለዘሎ ጸገም ዝምልከት ውሑድ ማስረጃ ከምዘሎ እዩ።

ንኣኻን ንኻልኣት ካብ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ብኸመይ ምክልኻል ከምትኸእል

ንናይ ኮቪድ/COVID-19 ቫይረስ ምስርጫው ጠጠው ንምግባር ኩላሕትና እጃምና ከንውጻእ ይግባእ። ንናይ ኮቪድ/COVID-19 ምስርጫው ንምድኻምን ኣብ ከቢድ ጸገም ውሽጢ ንዘለዉ ሰባት ንምክልኻል በዚ ዝስዕቡ ነገራት ምግባር ኣገዳሲ እዩ።

- ካብካልኣት ሰባት ርሕቕትካ ብ 1.5 ሜትር ምግባር
- ብኣካል ሰላምታ ማለት ከም ብኢድ ምጭባጥ፤ ምትሕቁቛፍን ምስኣን ዘኣመሰሉ ጠጠው ምግባር
- ጉንፋዕ ወይኻዓ ከም ፍሉ ኢንፍሎዌንዛ ምልክታት እንተሃልዩካ፤ ኣብ ገዛኻ ምጽናሕን ዋላ እኚዕ ማእከላይ መጠን ናይ ሕማም ምልክታት እንተሃልዩ እውን መርመራ ምግባር
- ኣብ ትስዕለት ትሕንጥሽሉ ግዘ ብኩርናእ ኢድካ ወይ ብልሰሉስ ወረቐቲ ቲሹ ውሽጢ ምሸፋን
- ንዘተጠቐምካሉ ቲሹ ብቐጥታ ኣብ ጉሓፍ ፊስቶ ውሽጢ ምግባርን ኢድካ ምትሕጸብ
- ብዙሕ ግዘ ንኢድኻ ብሳሙናን ብማይን ጌርካ ምትሕጸብ፤ እዚ'ውም ቅድሚን ድሕሪ መግቢ ከምኡውን ድሕሪ ሽቓቕ ምጥቓም
- ኣልኮሆል ብዘለዎ ናይ ኢድ መጽረይ ሳኒታይዘር ምጥቓም
- ንናትኻ ዓይኒታት፤ ኣፍንጫን ኣፍንን ዘይምትንካፍ
- ንዘትጥቐሙሎም ስፍራታት ከም ላዕላዋይ ወንበራት፤ ናይ ንባብ ጠረጴዛታትን ናመዓጾ ኢድ መትሓዚ ብተደጋጋማይ ጸረ-ንፍሳት ተጠቂምኻ ምጽራይ
- ንዘተጠቐምካሉ ኣቐሑት ብተደጋጋማይ ምጽራይን ብጸረ-ንፍሳት ምጥቓም እዚ'ውን ከም ሞባይል ስልኪታት፤ ቦርሳታትን ናይ ሥራሕ መእተዊ ካርዲ ዘኣመሰሉ
- ንመስኮታት ብምኸፋት ወይኻዓ ነቲ ኣየር ኮንድሽን ብምስትኸኻል ንናይ ንጹሕ ኣየር መጠን ምውሳኽ
- ንናይ COVIDSafe app ጸቕትኻ ምክፋት

ብዛዕባ ህዝባዊ ኣኼባ ብዝምልከት ኩልግዘ ምስናትካ [ምምሕዳር ግዝ ዓት ወይኻዓ ተሪቶርይ ሰብሥልጣናት/state or territory authorities](#) ዘሎ ምኽሪ ምክትታል።

ንዘለኻ መደባዊ ዝኾነ ናይ ሕክምና ቐጻሪታት ምቅጻል – ብፍላይ ንዘይጥዕይ ሕማም ወይኻዓ ብቐጻልነት ሓልዩት ሕክምና ዘድልዮ እንተሃልዩካ።

ንዝበለጸ መረዳእታን ርክብ ንምግባር

[Australian Government Department of Health website](#)

ብእንግሊዝኛ [COVID-19 መገልገሊ ምንጪ](#)

ዝተተርጎመ [COVID-19 መገልገሊ ምንጪ](#)

[Australian Government website](#)

[Healthdirect symptom checker](#)

ብከባቢኻ ንዘሎ ናይ ኮቪድ-19 መርመራ መግቢ [ክሊኒክ/closest COVID-19 testing clinic near you](#) (ሄልዝዳሬክት/healthdirect) ምርካብ

[Head to Health website](#) ምስ ኣእምሮ ሓለዎ ጥዕናን ድሕንነት ዝተዛመደ ደገፍ

ንሃገራዊ ኮሮና ቫይረስ ሆትላይን መስመር ብስልኪ: 1800 020 080 ምድዋል። እዚ ናይ መረዳኢታ መዳለዊ መስመር ዝሰርሕ ኣብ መዓልቲ ን 24 ሰዓታት፤ ኣብ ሰሙን ንሸውዓተ መዓልታት ይኸውን።

ንትርጉምን ኣስተርጓሚይ ኣገልግሎት ብስልኪ: 131 450 ምድዋል። እንግሊዝኛ ተዛራባይ እንተዘይኾንካ ንትርጉምን ኣስተርጓሚይ ንምድላው ይኸውን።